

Arbeids- og sosialdepartementet

# Høringssvar

## Om alderspensjon til tidligere mottakere av uføretrygd

Foreningen Spekteret er en medlemsorganisasjon for personer med asperger og diagnoser innen autismespekteret. Da denne endringen dere fremmer i høringsdokumentet i stor grad vil ramme mange av våre medlemmer har vi derfor herved levert vårt høringssvar.

### **Fakta:**

I departementets forslag kommer det frem at dere ønsker å fjerne det skjermingsfradraget uføre har mellom 62 år og alderspensjon ved 67 år.

Begrunnelsen for dette er at levealderjusteringer for pensjonister slår angivelig negativt ut, og uføre vil derfor ha større ytelser enn personer som har stått i stilling frem til 62år. Noe av bakgrunnen er at levealderen hos befolkningen øker, og alderspensjonen på et gitt uttakstidspunkt blir redusert. Dette rammer ifølge departementet disse som velger å gå av ved fylte 62 år i størst grad.

Departementet ønsker derfor fjerne dette skjermingsfradraget i tråd med det de anser som arbeidslinja, nemlig at det skal lønne seg å jobbe.

Hvem får i dag skjermingsfradrag og hvorfor:

Uføre og spesielt unge uføre vil få dette skjermingstillegget de siste fem år av uføretiden før de går av med pensjon. Dette reguleres av folkestygdlovens §19-9

### **Våre innsigelser:**

Først vil vi påpeke for utvalget og departementet at det heter uføretrygd, ikke pensjon.

Pensjon er en form for sparing man opparbeider seg gjennom et langt yrkesaktivt liv, og avhenger av inntektsgrad. Uføretrygd er en inntektssikring forankret i folkestygdloven som er der for at personer som er for syke til å jobbe skal kunne forsørge seg selv.

### **Uføre**

Lav inntekt

Ikke mulighet for pensjonssparing

62-67 ingen pensjonspoeng

Overgangen fra uføretrygd til alderspensjon skulle skje ved fylte 67 år, for å unngå at mange uførepensjonister ender opp med minstenivået som alderspensjonister. Dette fører likevel til at uføretrygdene ikke har mulighet til å ta igjen de som har stått i stilling til fylte 67 år da grunnbeløpet reguleres ikke iht lønnsveksten i Norge

Jamfør Folketrygdloven skal den samla pensjonsutbetaling skal være uavhengig av uttaksalder, men forvaltningsmessig følger ikke dette loven da uføre mister 5 år med opptjening, og kan derfor ikke nøytral.

Løpende uføretrygd skulle reguleres med lønnsveksten, men at det burde vurderes å gå over til samme regulering som for alderspensjon fra 62 år.

Uføre har gjerne levd på beskjedne inntekter i mange år, og har ikke hatt mulighet til å opparbeide seg for eksempel en sparekonto. I tillegg har mange av disse store kostnader til behandling og medisiner, og er avhengig av tilrettelegging som koster penger. Det er ikke billig å være ufør.

Mange uføre har medisinske tilstander som gjør at forventet levealder er lavere enn hos gjennomsnittsbefolkningen. Da blir det dobbelt urettferdig å skulle få redusert pensjonen på grunn av en generell levealdersjustering for årskullet man tilhører. Mindre inntekter betyr mindre å leve for, og mange vil da oppleve og måtte velge mellom mat og medisiner.

Vi er bekymret for at disse sosiale kuttene kan føre til mer rusproblematikk og kriminalitet. Man biter seg selv i halen. Ingen betydning om du er 25 eller 76, kan føre til at folk selger tabletter for å skaffe mat på bordet. Syke folk som ikke har råd til medisiner, er en mulig trussel mot seg selv og andre. Dette er farlig. Desperasjon.

Samfunnet er ikke tjent med å få enda flere fattige, slik de gjør ved å rigge et slikt system. Antall fattige kommer til å øke, og sosiale stønader vil gå opp. Vi vet at 19 % av uføre ligger allerede under fattigdomsgrensa, og skjermingstillegget er forsøk på å redusere antall fattige. Dette blir nå angrepet på verst tenkelig måte. Forslaget er en del av mange store kutt som rammer de som har minst; her kan man påpeke blåreseptordningen hvor mange som ellers har fått medisiner på blåresept når ikke får dette. Unge uføretillegget i aap fjernes, barnetillegget i uføretrygden forsøkes fjernes. Bilordningen er kuttet i og gjelder nå kun de som er mindre enn 100 % uføre, og rommer ikke lenger livskvalitet, frivillighet eller mulighet til å komme seg til og fra behandlinger, lege eller handle.

En konsekvens av den allerede innførte uførereformen førte til at 7 av 10 tapte på dette, og det rammer de fattigste nok en gang.

En av medlemmene sa det så pent; «Dette er bare en annen form for aktiv dødshjelp»

### **Arbeidstakere**

Arbeidstakere som går av ved fylte 62 år gjør dette av fri vilje. Pensjon er en sparing man opparbeider seg via et yrkesaktivt liv.

Gjennomsnittlig pensjon hos tidligere yrkesaktive er 22500 kroner måneden (nav.no) og gjennomsnittlig uføretrygd er på 21010 (nav.no).

I tillegg vil lavtlønnede få et slitertillegg, som var en del av tariffoppgjøret mellom NHO og LO/YS nå i 2019. Slitertillegget er for de som har må gå av med fylte 62 år, da de etter reglene i folketrygdloven i liten grad har krav på uføretrygd.

Pensjonistene underreguleres hvert år, og departementet burde heller sørge for en større oppjustering av pensjonene heller enn usosiale kutt hos uføre som allerede har mindre og dårligere livskvalitet.

Levealdersjustering skulle også innføres for uføres alderspensjon for å motvirke press på uførepensjonsordningen, men at tidspunktet for overgang til alderspensjon burde revurderes på et senere tidspunkt.

Departementet uttrykker bekymring for at mange skal velge å bli uføre, for ikke tape penger, jfr «*Det skal ikke være sånn at folk kan velge å uføretrygde seg for å få høyere pensjon*».

Først og fremst må vi påpeke at å bli uføretrygdet er noe man tvinges til av medisinske årsaker, ikke et personlig valg.

Folketrygdloven stiller strenge kriterier for uførhet og arbeidsevne ved vurdering om uføretrygd. Det vil føre til at man i verste fall vil måtte ha en periode på opptil fem år iberegnet sykemeldingsåret og AAP før en eventuell uføretrygd kan innvilges. Det er derfor ikke et relevant eller riktig resonnement fra departementet.

### **Usosiale kutt**

Kutt i skjermingstillegget er enda et kutt på toppen av mange usosiale kutt som rammer de svakeste i samfunnet. Fra før av har det vært kutt i bostøtte, barnetillegget for uføre, bilordningen, tilskudd for fysikalsk behandling og mange resepter er kommet over på hvit resept.

### **Følger av de foreslåtte kuttene:**

Vi ser med bekymring på utviklingen disse kuttene vil føre med seg for personer med store økonomiske utfordringer i samfunnet.

Mer fattigdom, flere på sosiale stønader.

Sosiale utfordringer som manglende behandlingsmuligheter, ikke råd til medisiner, som fører til at man får enda dårligere helse, i tillegg til dårligere livskvalitet og isolasjon.

Personer med psykiske lidelser overlates til seg selv, og med manglende medisiner kan disse blir en fare for seg selv og andre.

Vi mener dette forslaget ikke bare er et usosialt kutt overfor uføretrygdete, det bagatelliserer kommunenes økonomiske situasjon..

Utvalget sier selv på Side 31:

*Det kan ikke utelukkes at kommunenes utgifter til økonomisk stønad øker noe som følge av å ikke utvide gjeldende skjermingsordning for nye årskull.*

Ved det sitatet vil vi påpeke at når statlige ytelser faller bort, vil kommunene sitte med regningen da sosiale stønader er kommunale ytelser. Dette går direkte inn på kommunenes økonomi, og vi kan ikke se at departementet har kommet med noen forslag til økte overføringer til kommunene for å styrke sosialtjenesten eller kommunale bostøtteordninger. Vi i Foreningen Spekteret under derfor på hvor mye sparer man på å fjerne skjermingstillegget, og hva skal disse innsparingene på sikt gå til? Bedre kommunale ytelser, eller overføres regningen til kommunene med en allerede presset økonomi? Får kommunene mer penger til bostøtte, overføringer til sosiale ytelser osv ..

**Velferdsalliansen (VA):**

Vi ønsker å stille oss bak høringsuttalelsen til Velferdsalliansen, og trekker der frem følgende argumenter fra dem:

*Vi stiller oss svært kritiske til forslaget om å ikke videreføre skjermingstillegget for uføre til yngre årskull, og begrunnelsen departementet fremlegger. Vår vurdering er at dette vil bidra til å vanskeliggjøre livssituasjonen til en allerede utsatt gruppe.*

*I høringsnotatet fremgår det av departementets begrunnelse at det etter pensjonsreformen fortsatt er mange arbeidstakere som går av med pensjon tidlig, og at kun et mindretall står i jobb til fylte 67. Av dette utleder departementet at mange arbeidstakere i liten grad har kompensert for levealdersjusteringen, noe om gjør at uføre med skjermingstillegget får høyere pensjon enn de som velger å gå av tidligere.*

*Å begrunne forslaget med denne sammenligningen bygger etter vårt syn på et feilaktig premiss. Det er etter vår vurdering svært lite meningsfylt å sidestille inntektsutviklingen til uføre og arbeidsføre gjennom livsløpet, slik departementet gjør i notatet. Uføre har ikke den samme muligheten til å tilpasse seg levealdersjusteringen i pensjonssystemet ved å stå lengre i arbeid, slik arbeidsføre har muligheten til. Dermed fremstår det både urimelig og usosialt at uføretrygdede ikke skal skjermes fra avkortning i sin alderspensjon.*

*Å ikke videreføre skjermingstillegget, løser på ingen måte problemet med at pensjonsreformen så langt ikke har hatt tilsiktet effekt i å stimulere arbeidsføre til å stå lengre i jobb, og dermed kompensere for aldersjusteringen. De som enten velger, eller av ulike grunner er nødt til å ta ut tidligpensjon, får heller ikke en bedre økonomisk situasjon med denne endringen.*

*Vi stiller oss videre undrende til departementets argumentasjon om at «dersom uføres alderspensjon blir for høy sett i forhold til pensjonsnivået blant de som har tidlig avgang, vil dette kunne skape press på uføreordningen». Å bli uføretrygdet er noe man tvinges til av medisinske årsaker, ikke et personlig valg.*

*Uføre har slitt med dårlig helse, og har ofte dårlig økonomi gjennom hele eller deler av livet. Av offentlig statistikk fremgår det at andelen under fattigdomsgrensen blant uføre har vært økende siden 2011. I 2017 gjaldt dette 19,8 prosent – omtrent det dobbelte av gjennomsnittet i befolkningen. Ser man på andelen hos aleneboende med uføretrygd på minste pensjonsnivå er fattigdommen enda høyere. Her hadde 55 prosent vedvarende lavinntekt i 2017.*

*Dersom skjermingsordningen ikke videreføres, frykter vi at konsekvensene bli økt fattigdom blant uføre alderspensjonister og større behov for utbetaling av økonomisk sosialhjelp i kommunene. Departementet påpeker selv at de ikke kan utelukke at disse utgiftene vil øke.*

*Vi anbefaler på det sterkeste at regjeringen trekker forslaget, og at skjermingsordningen videreføres for yngre årskull. Dagens skjermingstillegg for uføres alderspensjon er etter vårt syn velbegrunnet. Konsekvensene av det fremlagte forslaget risikerer derimot å øke fattigdommen hos en gruppe som har lite fra før.*

**Avslutningsvis:**

Vi anbefaler, på vegne av Foreningen Spekteret at regjeringen trekker forslaget, og heller velger å møte LO/YS og NHOs avtale om slitertillegg for de som grunnet helse og lav lønn velger å gå av med 62 år, slik at disse heller får et løft enn av man skal frata trygdete

rettigheter de har grunnet sykdom.

Foreningen Spekteret,  
Sosial Politisk Gruppe

Christian Brænden  
Leder

Nann Jovold-Evenmo  
medlem